(च) युनिटमा भर्ना गरिएको व्यक्तिले साधारणतः पालन गर्नु पर्ने अनुशासन,

(छ) युनिटमा भर्ना गरिएका व्यक्तिले गर्नु पर्ने सार्वजनिक काम र कर्तव्य,

(ज) प्रमाण-पत्र वा परिचय-पत्रको व्यवस्था,

(झ) यस ऐनको दफा ७ अन्तर्गत नियुक्ति गरिएका अधिकृतले पाउने पारिश्रमिक भत्ता,

(ञ) यस ऐन अन्तर्गत सेवा दलमा भर्ना गरिएको व्यक्तिलाई हटाउने,

(ट) यो ऐनबमोजिम लागेको जरिवाना असूलउपर गर्ने,

(ठ) यस ऐन अन्तर्गत गठन गरिने सल्लाहकार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार,

(ड) यस ऐन अन्तर्गत तोकिएको वा तोक्नु पर्ने अन्य कुराहरू,

(ढ) तोकिएबमोजिमको सुविधा सेवा दलका छात्र छात्राहरूलाई उपलब्ध गराउने ।

आज्ञाले–

लालमोहर सदर मिति– २०२७।६।१८।१ रमानन्दप्रसाद सिंह

श्री ५ को सरकारको सचिव ।

श्री ५ को सरकार

कानून तथा न्याय मन्त्रालय

श्री ५ महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले बनाइबक्सेको तल लेखिएबमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छः–

२०२७ सालको ऐन नं ११

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरुदावली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला परम नेपाल प्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी त्रिभुवनप्रजातन्त्रश्रीपद परम उज्ज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम पवित्र ॐरामपट्ट परम ज्योतिर्मय सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध प्रबल गोरखादक्षिणबाहु परमाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

सहकारी संस्था ऐन, २०१६ लाई संशोधन गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावनाः– सहकारी संस्था ऐन, २०१६ (यसपछि मूल ऐन भनिएको) लाई संशोधन गर्न बाञ्छनीय भएकोले,

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र मान्य हुनेछ।

श्री ५ महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले यो ऐन बनाइबक्सेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः– (१) यो ऐनको नाम "सहकारी संस्था (दोस्रो संशोधन) ऐन, २०२७" रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरून्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. मूल ऐनको दफा ४ मा संशोधनः– मूल ऐनको दफा ४ को सट्टा देहायबमोजिमको दफा ४ राखिएको छ :–

४. रजिष्टर गर्न सकिने संस्थाहरूः– यो ऐन अन्तर्गत देहायका संस्थाहरू रजिष्टर गर्न सकिने छन्:–

(क) सहकारीताको आधारमा आपनो सदस्यहरूको आर्थिक उन्नति गर्ने उद्देश्यले बनेको संस्था, र

(ख) खण्ड (क) बमोजिम रजिष्टर्ड संस्थाहरू सदस्य भएको र ती सदस्यहरू-को कार्य संचालन सुविधाजनक तुल्याउने उद्देश्यले सहकारीताको आधार बमोजिम बनेको संस्था ।

३. मूल ऐनको दफा ४ पछि दफा ४क. थपः– मूल ऐनको दफा ४ पछि देहायको दफा ४क. थपिएको छः–

४ क. श्री ५ को सरकार पनि सदस्य हुन सक्नेः– यस ऐन अन्तर्गत रजिष्टर गरिने सहकारी संस्थामा श्री ५ को सरकारले चाहेमा शेयर खरीद गरी सदस्य हुन सक्नेछ ।

४. मूल ऐनको दफा ७ मा संशोधनः– मूल ऐनको दफा ७ को सट्टा देहायको दफा ७ राखिएको छः–

७. रजिष्टर गराउन पाउने अवस्थाः– (१) श्री ५ को सरकार वा रजिष्टर्ड संस्था सदस्य रहेको सहकारी संस्था बाहेक अरू कुनै सहकारी संस्थामा १६ वर्ष नाघेका कम्तीमा २५ जना सदस्यहरू नभै यो ऐन अन्तर्गत रजिष्टर गरिने छैन र त्यस्तो संस्था आपनो सदस्यहरूलाई ऋण दिने कोष जम्मा गर्ने उद्देश्यले बनेको रहेछ भने त्यसका सदस्यहरु एकै शहर, गाउँ वा गाउँहरूको समूहमा वसोवास गर्दैरहेको वा रजिष्ट्रारले अन्यथा निर्देश गरेमा बाहेक एकै पेशा वा उद्देश्यको हुनुपर्दछ ।

(२) किसानहरूले कृषि विकास गरी आपनो आर्थिक उन्नती गर्ने उद्देश्यले खडा गरेको संस्थामा सो संस्थाको कार्यक्षेत्रभित्रका १६ वर्ष उमेर

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

पुगेका किसान परिवारहरूको कम्तीमा २५ प्रतिशत सदस्य नभै संस्था रजिष्टर हुने छैन । त्यस्तो कार्यक्षेत्र एक वा एक भन्दा बढी गाउँ पञ्चायतको हुन सक्नेछ ।

तर–

(क) उप-दफा (२) मा लेखिएको कृषि सम्बन्धी संस्थाको हकमा आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्रका २५ प्रतिशत किसान परिवार सदस्य भन्दा कम सदस्य भए पनि सो संस्था रजिष्टर गर्नु पर्ने आवश्यक लागेमा रजिष्ट्रारले त्यस्तो संस्थामा २५ जना मात्र सदस्य भए पनि रजिष्टर गर्न सक्नेछ ।

(ख) उप-दफा (१) र (२) मा जेसुकै लेखिएको भए तापनि दफा ४ को खण्ड (ख) बमोजिमको संस्थाको हकमा कम्तीमा ५ वटा रजिष्टर्ड संस्था सदस्य भएमा सो संस्थालाई रजिष्टर गर्न सकिनेछ ।

(३) यो ऐन अन्तर्गत रजिष्टर गरिएका सीमित दायित्व भएको प्रत्येक संस्थाको नामको अन्तमा लिमिटेड शब्द प्रयोग गरिनेछ ।

५. मूल ऐनको दफा १२ पछि दफा १२क. थप:– मूल ऐनको दफा १२ पछि देहायको दफा १२क. थपिएको छ:–

१२क. संस्थाको बाँकि सरकारी बाँकि सरह हुने:– (१) यस ऐन अन्तर्गत रजिष्टर भएको संस्थाका हाल वा साविकबाला सदस्य वा अधिकृतसंग त्यस्तो संस्थाले लिनु पर्ने बाँकि बक्यौता वा त्यस्तो संस्थाको मार्फत सो संस्थाका हाल वा साविकवाला सदस्यले प्राप्त गरेको ऋण रकम समयमै असूलउपर नभएमा रजिष्टार वा निजबाट अधिकारप्राप्त अधिकृतले त्यस्तो बाँकि र ऋण रकम सरकारी बाँकि सरह उठाउन सक्नेछ ।

(२) कुनै व्यक्तिले रजिष्टर्ड संस्थाको सम्पत्ति आफ्नो निजी सम्पत्ति गराएको रहेछ वा यो ऐन वा रजिष्टर्ड संस्थाको विनियमले अधिकार दिएको काममा बाहेक अरू काममा लगाएको छ भन्ने कुरा रजिष्टर्ड संस्थाले वा सो संस्थाले अधिकार दिएको सदस्य वा समितिले उजूर गरी सो उजूर गरेको कुरा प्रमाणित हुन आएमा रजिष्ट्रारले वा निजबाट अधिकार प्राप्त अधिकृतले त्यस्तो व्यक्तिलाई रू. २००।– सम्म जरिवाना गरी निजले प्राप्त गरेको रजिष्टर्ड संस्थाको सम्पत्ति र त्यस सम्पत्तिको चलन चल्तीको मूल्यमा कानूनबमोजिम लाग्ने ब्याज निजको जायज्यथाबाट सरकारी बाँकि सरह असूलउपर गराई दिन सक्नेछ ।

(३) उप-दफा (२) बमोजिम संस्थाको सम्पत्ति हिनामिना गर्ने व्यक्ति सो संस्थाको कर्मचारी वा सदस्य भएमा त्यस्ता कर्मचारी वा सदस्य-लाई रजिष्ट्रारले सो संस्थाबाट हटाउन सक्नेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

६. मूल ऐनको दफा १६ मा संशोधनः– मूल ऐनको दफा १६ को सट्टा देहायबमोजिमको दफा १६ राखिएको छः–

१६. आयकर, टिकट दस्तूर र रजिष्ट्रेशन फी, अन्तःशुल्क तथा भंसार माफी गर्ने अधिकारः–

(१) श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी कुनै रजिष्टर्ड संस्था वा कुनै श्रेणीका रजिष्टर्ड संस्थाको नाफामा लाग्ने आयकर वा नाफा बापत त्यस्ता संस्थाका सदस्यहरूले पाएका लाभांश वा रकममा लाग्ने आयकर माफी गर्न सक्छ ।

(२) श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी कुनै रजिष्टर्ड संस्था वा कुनै श्रेणीका रजिष्टर्ड संस्थाका सम्बन्धमा देहायका फी दस्तूरहरू माफी गर्न सक्छः–

(क) संस्थाले वा संस्थाको तर्फबाट भए गरेको कागज पत्रमा वा संस्थाको काम सम्बन्धमा त्यस्ता कुनै अफिसर वा सदस्यले गरेको कागज पत्रमा तत्काल लागू रहेको नेपाल कानूनबमोजिम लाग्ने टिकट दस्तूर,

(ख) तत्काल लागू रहेको रजिष्ट्रेशनसम्बन्धी नेपाल कानूनबमोजिम लाग्ने फी, र

(ग) प्रचलित कानून अनुसार भंसार तथा अन्तःशुल्क ।

७. मूल ऐनको दफा १७ मा संशोधनः– मूल ऐनको दफा १७ को सट्टा देहायबमोजिमको दफा १७ राखेको छः–

१७. नाफाको वितरणः– कुनै रजिष्टर्ड संस्थाको कोषको कुनै भाग सो संस्थाका सदस्यहरूमा बोनस वा लाभांश वा अरू कुनै रूपमा वितरण गर्न हुँदैन ।

तर, कुनै वर्षको खूद नाफाको कमसेकम एक चौथाई भाग जगेडा कोषमा जम्मा गरेपछि बाँकि रहेकोबाट र गत वर्षको लाभांश वितरण गर्नु पर्ने नाफाको रकमबाट यो ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा विनियममा तोकिएको हद र शर्तमा सो संस्थाको सदस्यहरूलाई १५ प्रतिशतमा नबढाई वितरण गर्नु हुन्छ ।

८. मूल ऐनको दफा १८ पछि दफा १८क. थपः– मूल ऐनको दफा १८ पछि देहायको दफा १८क. थपिएको छः–

१८क. संस्थाको समिति निलम्बन गर्ने, समितिका संचालक हटाउने वा समिति भंग गर्नेः–

(१) कुनै रजिष्टर्ड संस्थाको समितिले संतोषजनक काम गरेको छैन भन्ने ठहऱ्याएमा रजिष्ट्रारले त्यस्तो समितिका सम्बन्धमा लिखित आदेशद्वारा देहायबमोजिमको कारवाही गर्न सक्नेछः–

(क) त्यस्तो समितिलाई निलम्बन गर्ने,

(ख) समितिका कुनै संचालकलाई वा संचालकहरूलाई हटाउने, वा

(ग) त्यस्तो समिति भंग गर्ने ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(२) उप-दफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम समिति निलम्बन गरिएकोमा त्यस्तो समितिको साटो संस्थाको काम चलाउनको निमित्त तोकिएको समयसम्मको लागि रजिष्ट्रारले नयाँ समिति मनोनीत गर्नेछ ।

(३) उप-दफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिम कुनै संचालक वा संचालकहरू हटाइएकोमा त्यसरी हटाइएका संचालकको ठाउँमा काम गर्ने गरी रजिष्ट्रारले संचालक वा संचालकहरू मनोनीत गर्नेछ ।

(४) उप-दफा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम समिति भंग गरिएकोमा त्यस्तो समितिले गरिआएको काम अरू नै कुनै रजिष्टर्ड संस्था वा बैङ्क वा संस्थानले गर्ने गरी रजिष्ट्रारको सिफारिशमा श्री ५ को सरकारले उपयुक्त व्यवस्था गर्नेछ ।

(५) उप-दफा (४) बमोजिम भंग गरिएको समितिको काम अरू नै संस्था वा बैङ्क वा संस्थानलाई जिम्मा दिइसकेको भए तापनि त्यस्तो जिम्मा लगाइएको संस्थाले आफ्नो कारोबार स्वयम् चलाउन सक्नेछ भन्ने पछि रजिष्ट्रारले ठहऱ्याएमा निजले श्री ५ को सरकारको अनुमती लिई सो संस्थाको साधारण सभाबाट समितिको चुनाव गराउनेछ । यसरी चुनिएको समितिले सो संस्थाको कारोबार सम्हाल्नेछ ।

(६) उप-दफा (२) र (३) बमोजिम मनोनीत संचालकको पारिश्रमिक तोकिएबमोजिम हुनेछ र त्यस्तो पारिश्रमिक र संचालनमा लागेको खर्च संस्थाको कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

(७) उप-दफा (२), (३) र (४) मा जेसुकै लेखिएको भए तापनि निलम्बन भएको वा कुनै संचालक हटाइएको वा समिति भंग गरिएको संस्थाको संचालन रजिष्ट्रारले आफैले लिई वा सो मध्येका सबै वा केही अधिकारको प्रयोग गर्ने एक वा एकभन्दा बढी संचालक नियुक्त गर्न वा खटाउन सक्नेछ । यसरी नियुक्त गरिएको वा खटाइएको संचालकको पारिश्रमिक सम्पूर्ण वा आंशिक रूपले तोकिए-बमोजिम संस्थाको कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

९. मूल ऐनको दफा १९ मा संशोधनः– मूल ऐनको दफा १९ को ठाउँ ठाउँमा रहेको "दसजना सदस्यहरू" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "पच्चीसजना सदस्यहरू" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

१०. मूल ऐनको दफा २६ मा संशोधन तथा थपः– (१) मूल ऐनको दफा २६ को उप-दफा (२) को खण्ड १७ मा रहेको (पञ्चायतको) भन्ने शब्द झिकिएको छ ।

(२) मूल ऐनको दफा २६ को उप-दफा (२) को खण्ड (२२) पछि देहायको खण्ड (२३) र (२४) राखिएका छन्:–

(२३) विभिन्न रजिष्टर्ड संस्थाहरूलाई आपसमा गाभी एकीकरण गर्ने वा कुनै रजिष्टर्ड संस्थालाई दुइ वा दुइभन्दा बढी संस्थामा विभाजन गर्ने,

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र मान्य हुनेछ।

(२४) रजिष्टर्ड संस्थाका सदस्यहरूले आफूले गरेको उत्पादन सोही संस्थालाई वा सो संस्था मार्फत् बिक्री वा वितरण गर्ने वा गर्न लगाउने ।

११. मूल ऐनको दफा २८ मा संशोधनः– मूल ऐनको दफा २८ को सट्टा देहायबमोजिमको दफा २८ राखिएको छः–

२८. कम्पनी ऐन, २०२१ लागू नहुनेः– यस ऐन अन्तर्गत रजिष्टर्ड भएका सहकारी संस्थाहरूलाई कम्पनी ऐन, २०२१ लागू हुने छैन ।

१२. मूल ऐनको दफा २९ मा संशोधनः– मूल ऐनको दफा २९ को सट्टा देहायबमोजिमको दफा २९ राखिएको छः–

२९. विनियम बनाउने अधिकारः– (१) यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको प्रतिकूल नपर्ने गरी संस्थाले आफ्नो कार्य सम्पादनको लागि विनियमहरू बनाई संस्था रजिष्टरी गर्न विनियमका २ प्रति सामेल राखी रजिष्ट्रार छेउ आवेदन-पत्र पेश गर्नुपर्छ । व्यक्ति मात्र सदस्य रहेका संस्थाको सम्बन्धमा कम्तीमा २५ जनाको दस्तखत र रजिष्टर्ड संस्था सदस्य रहेको संस्थाको सम्बन्धमा त्यस्ता प्रत्येक संस्थाको तर्फबाट रीतपूर्वकको अधिकार प्राप्त व्यक्तिको दस्तखत र व्यक्तिहरूसमेत सदस्य रहेका संस्थाको सम्बन्धमा २५ जनासम्म वा २५ जना नरहेकोमा भए जति जम्मै व्यक्ति सदस्यहरूको दस्तखतसमेत आवेदन-पत्रमा हुनुपर्छ । त्यस्तो संस्था र त्यसरी बनेको विनियमहरू र विनियमका संशोधनहरू समेत रजिष्ट्रारले रजिष्टरी गरी प्रमाणपत्र दिएपछि लागू हुनेछ । रजिष्ट्रेशन खारीज गरिएको प्रमाण पेश भएमा बाहेक रजिष्ट्रारबाट दिइराखेको त्यस्तो प्रमाणपत्र पक्का प्रमाण हुनेछ ।

(२) उप-दफा (१) मा जेसुकै लेखिएको भए तापनि कुनै संस्थाले उप-दफा (१) बमोजिम आवेदनपत्र साथ पेश गरेको विनियममा उल्लिखित कार्य वा कुनै खास खास कार्यहरू गर्न असमर्थ छ भन्ने लागेमा रजिष्ट्रारले त्यस्तो बिनियममा संशोधन गर्न वा सो विनियम खारेज गरी त्यसको सट्टा अर्को बिनियम जारी गर्न सक्नेछ ।

(३) उप-दफा (१) र (२) बमोजिम एक पटक विनियम स्वीकृत वा जारी गरी सकेपछि पनि रजिष्ट्रारले आवश्यकता अनुसार समय समयमा विनियममा संशोधन गर्नको निमित्त जुनसुकै रजिष्टर्ड संस्थालाई निर्देशन दिन सक्नेछ ।

आज्ञाले–
रमानन्दप्रसाद सिंह
श्री ५ को सरकारको सचिव ।

लालमोहर सदर मिति– २०२७।६।१८।१

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

१५८